

راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها در جوامع محلی؛ دیدگاه‌های ذی‌نفعان داخلی و خارجی*

علی‌اکبر دولتی^۱، سیدعلی سیادت^۲، علی‌اکبر امین‌بیدختی^۳، محمدرضا نیستانی^۴

تاریخ دریافت: ۹۹/۸/۲۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱/۲۰

چکیده

پژوهش حاضر باهدف شناسایی راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها با جوامع محلی در استان سمنان و دانشگاه سمنان اجرا شده است. رویکرد پژوهش آمیخته (کیفی- کمی) که بخش کیفی آن مبتنی بر نظریه داده‌بنیاد بوده و فرایند آن طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی و از طریق مصاحبه عمیق با صاحب‌نظران و خبرگان در این حوزه، صورت گرفته است. در این راستا با استفاده از رویکرد هدفمند و به‌کارگیری معیار اشباع نظری و رویکرد درحال‌ظهور، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۱۳ نفر از ذی‌نفعان داخلی دانشگاه که با بحث مشارکت اجتماعی دانشگاه آشنایی کامل داشته‌اند و ۱۶ نفر از ذی‌نفعان خارجی دانشگاه که ارتباط متقابل با دانشگاه داشته‌اند، صورت پذیرفته است. بخش کمی نیز مبتنی بر تحلیل عاملی تأییدی بوده و نمونه‌ای به حجم ۳۸۵ نفر تعیین شده است. نتایج تحلیل داده‌ها، حاکی از شناسایی ۲۸ مفهوم و کارکرد است که با پالایش بیشتر و حذف موارد تکراری، درنهایت، ۲۰ مفهوم اشباع‌شده ساخته شد. که در مرحله کدگذاری محوری، در ۱۰ مقوله دسته‌بندی و در پژوهش حاضر در قالب مدل پارادایمی، عوامل راهبردی مشارکت اجتماعی دانشگاه (تدوین چشم‌انداز دانشگاهی با توجه به نیاز جامعه محلی، برگزاری کارگاه‌ها و کنفرانس‌های علمی، قراردادهای مشترک پژوهشی، نیروی انسانی بومی، نهادینه کردن مشارکت منطقه‌ای، ایجاد انجمن‌ها و شرکت‌های غیردولتی در جامعه، جهت‌دهی آموزش و پژوهش به سمت حل مشکلات و رفع نیازهای واقعی استان، نظارت بر انجام فعالیت‌های پژوهشی، انجام مطالعات جامع در زمینه پتانسیل‌های معدنی، تشکیل کارگاه‌ها برای کشاورزان، رصد اشتغال فارغ‌التحصیلان، ایجاد و توسعه رشته‌های جدید با توجه به نیاز استان و منطقه، آموزش شهروندان و فرهنگ‌سازی در خصوص کاهش تولید و تفکیک زباله‌های خانگی، باز کردن فضای اجتماعی دانشگاه برای رشد و عرضه جوانان، آموزش صنایع‌دستی استان به زنان خانه‌دار به‌ویژه در مناطق محروم، حساسیت برنامه‌هایی در زمینه حفاظت از محیط‌زیست و بازنگری محتوای آموزشی بر اساس نیاز جامعه) ارائه شده است. همچنین نتایج بخش کمی پژوهش، گویای تأیید راهبردهای شناسایی شده بود.

واژگان کلیدی: جامعه محلی، دانشگاه، شهرستان سمنان، مشارکت اجتماعی.

*مقاله علمی - پژوهشی، مستخرج از رساله دکتری با عنوان «طراحی الگوی ارزیابی مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها و تأثیر آن بر جامعه محلی، مطالعه موردی دانشگاه سمنان»، دانشگاه اصفهان، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی.

۱ دانشجوی دکتری مدیریت آموزش عالی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان،

Ali.dolati@edu.ui.ac.ir

۲ استاد مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، (نویسنده

s.a.siadat@edu.ui.ac.ir

مسئول)

۳ استاد مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه سمنان،

a.aminbeidokhti@semnan.ac.ir

۴ استادیار برنامه‌ریزی آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان

m.neyestani@gmail.com

**Social Participation Strategies of Universities in Local Communities;
Internal and External Stakeholders viewpoints***

Aliakbar Dolati¹, Sayyed Ali Siadat², Aliakbar Aminbeidokhti³, Mohammadreza Neyestani⁴

Received November 17, 2020 Accepted April 9, 2021

Abstract

The purpose of the present research was to recognize universities' social participation strategies with Local Communities in Semnan province and university of Semnan. Research method was mixed (quantitative and qualitative). Qualitative part was based on Grounded theory which its process administered through three stages of open, axial and selective coding using deep interview with experts. For this purpose, through purposeful sampling and theoretical saturation, semi – structured interview was administered with 13 university internal stakeholders and 16 external stakeholders who were familiar with university social participation. Qualitative part is based on affirmative factor analysis which 385 persons were selected as sample size. Finding from data analysis revealed 20 concepts and functions that through filtration and repetitive issues, 20 saturated concepts were recognized which are categorized in 10 items in a paradigmatic model of research showing strategic university social participation factors including: developing university mission based on local community needs, scientific workshop and conferences, participatory research contracts, employment of local human resources, establishing local participation, building non-governmental communities and corporations, directing teaching and research toward solving Semnan problems, supervising research activities, comprehensive studies in the field of minerals, starting workshop for farmers, studying graduates employment, starting and developing new fields of study based on province and region needs, educating citizens about production and separation of domestic disposals, opening university's social climate for growth and supply of youth, teaching hand crafts to housewives, especially in rural areas, sensitive programs related to environment, and reviewing educational contents based on community needs. Also, the findings of quantitative parts confirm recognized strategies.

Keywords: university, social participation, local community, Semnan

* The scientific research paper, extracted from the doctoral dissertation as designing patterns of social participation of universities with local communities, the case study of Semnan University. University of Isfahan, Faculty of Educational Sciences and Psychology.

1 Ph.D. Student in Higher Education Management, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran. Ali.dolati@edu.ui.ac.ir.

2 Professor of Educational Management, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran. s.a.siadat@edu.ui.ac.ir.

3 Professor of Educational Management, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Semnan, Semnan, Iran. a.aminbeidokhti@semnan.ac.ir.

4 Assistant Professor of Educational Planning, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran. m.neyestani@gmail.com.

مقدمه و بیان مسئله

دانشگاه نهادی اجتماعی است که ممکن است پیشرفت اجتماعی ایجاد کند، سرمایه اجتماعی بسازد، دانشجویان را برای واقعیات بیرونی آماده کند، دسترسی به معرفت ایجاد کند، یا همچون یک «صومعه آکادمی» عمل کند که معرفت بی‌ربط به محیط اجتماعی‌اش تولید کند و دغدغه‌ای درباره محیط اطرافش نداشته باشد. در نقطه مقابل، ممکن است عمیقاً به محیط اطرافش پیوند خورده باشد و بکوشد تا مسائل آن جامعه را حل کند (سینگ^۱، ۲۰۱۶). شیل و همکاران^۲ (۲۰۱۶) معتقدند که دانشگاه‌های امروزی نقش اساسی در توسعه جوامع محلی دارند، به عبارتی دیگر، دانشگاه‌ها در آموزش ارزش‌های مسئولانه، همراه با رفاه جوامع محلی و محیط‌زیست، حیاتی هستند. براین اساس، دانشگاه‌ها نه تنها مسئولیت عرضه آموزش و اجرای پژوهش را بر عهده دارند، بلکه مستقیماً در قبال رشد و توسعه جامعه محلی خود مسئول هستند (اسنلمن^۳، ۲۰۱۵).

مشارکت اجتماعی دانشگاه، به‌عنوان یک هدف راهبردی برای دانشگاه‌ها در نظر گرفته می‌شود. مشارکت اجتماعی به ایجاد دانش و فرایندهای مشارکتی با جوامع محلی در حل مسائل جامعه، به‌منظور دستیابی به توسعه پایدار، اشاره است (والایس و همکاران^۴، ۲۰۰۹). دانشگاه‌ها به‌جای دور شدن از جامعه، باید در حل مسائل جامعه، مشارکت داشته باشند (نوتنی و همکاران^۵، ۲۰۰۱). پژوهشگران و نظریه‌پردازان متعددی معتقدند که دانشگاه‌های مشارکتی، دانشگاه‌هایی هستند که عمده فعالیت‌های خود را نسبت به صنعت، جامعه و دولت دارند. همچنین در حل مسائل بهداشت، مسکن، فرصت‌های آموزشی، اشتغال، تجارت، زنان، مسائل بومی و مدیریت زیست‌محیطی فعالیت دارند. این نوع دانشگاه‌ها به مسائل اجتماعی، رفاه ذی‌نفعان و توسعه محلی کمک می‌کند، علاوه‌براین، عدالت اجتماعی را ترویج می‌دهند و باعث تقویت ارزش‌های دموکراتیک، ارائه خدمات اجتماعی و تعهد اکولوژیکی می‌شوند (گومز و همکاران^۶، ۲۰۱۸؛ جیمز و همکاران^۷، ۲۰۱۶؛ برنتیز و فیلدمن^۸، ۲۰۱۲؛ گانسکرا^۹، ۲۰۰۶).

1 Singh

2 Shiel & et al

3 Snellman

4 Vallaeys & et al

5 Nowotny & et al

6 Gómez & et al

7 James & et al

8 Breznitz & Feldman

9 Gunasekara

با توجه به موارد فوق، «مسئولیت اجتماعی دانشگاه‌ها» به رسالت‌های اجتماعی دانشگاه‌ها و تعامل بین توقعات سازمان‌های محلی و جامعه اشاره دارند. درحالی‌که «مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها» به میزان تلاش دانشگاه، به‌منظور تحقق بخشیدن به انتظارات ذی‌نفعان اشاره دارد. بنابراین الزاماً این دو مقوله در بسیاری مواقع یکسان نیستند و بین آرمان‌ها و واقعیت‌های آن‌ها تفاوت‌هایی وجود دارد که نتیجه آن شکاف عملکردی دانشگاه می‌شود. در همین راستا، شناسایی راهبردهای مشارکتی که یک دانشگاه خاص ممکن است در جامعه داشته باشد، مهم است. نکته مهم‌تر از آن، این است که غالب نیازها در این جوامع به‌طور تجربی به‌منظور حصول اطمینان از این موضوع مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. در غیاب چنین رویکردی، نتیجه‌گیری در مورد مشارکت دانشگاه‌ها همچنان نظری باقی خواهد ماند و با توجه به فقدان داده‌های قابل‌قیاس، الگوبرداری دشوار خواهد شد. این موضوع به‌ویژه در کشوری مانند ایران و به‌ویژه در سطح استان سمنان برجسته است که با بسیاری از چالش‌ها (چالش‌های نگرشی و ارزشی، جرائم جنسی، خودکشی، مهاجرپذیری استان، کاهش ازدواج و افزایش طلاق، شوری خاک، بهره‌وری پایین مصرف منابع آب در بخش کشاورزی، معضلات کمی و کیفی منابع آب، کاهش جمعیت جانوران وحشی، آلودگی هوا، مدیریت نامناسب پسماند، تخریب مراتع، بیابان‌زایی، تغییر اقلیم، عدم استفاده از پتانسیل‌های گردشگری، معضلات بخش کشاورزی و رکود در صنعت، معدن و بهره‌وری پایین، تبعیض بین شهرستان‌ها و رقابت منطقه‌ای) مواجه است، که دانشگاه‌ها می‌توانند به‌طور بالقوه نقش مهمی در پرداختن به‌عنوان بخشی از ابتکارات مشارکت اجتماعی خود ایفا کنند. به‌این‌ترتیب، نیازی واضح برای تحقیقات بیشتر و ایجاد استراتژی‌های تحقیقاتی روشن برای شناسایی راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاهی وجود دارد. این موضوع، محققان مطالعه حاضر را بر آن داشت تا به‌عنوان هدف اصلی خود نشان دهند که دانشگاه سمنان^۱ به‌عنوان یک دانشگاه مادر و محلی به چه میزان توانسته است نیازها و انتظارات جامعه محلی را شناسایی سازد؟ در این‌بین، بهره‌گیری از روش شناسایی راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه از دیدگاه

۱ دانشگاه سمنان هم‌اکنون با بهره‌گیری از ظرفیت و پتانسیل پردیس‌های فنی، علوم پایه، علوم انسانی، علوم و فناوری‌های نوین، پردیس هنر، آموزشکده و مرکز آموزش‌های مجازی (الکترونیکی)، دانشکده‌های دامپزشکی، گردشگری، کویرشناسی، آموزشکده دامپزشکی شه میرزاد، روان‌شناسی و علوم تربیتی و منابع طبیعی مهدی‌شهر به ارائه خدمات آموزشی به دانشجویان می‌پردازد.

ذی‌نفعان داخلی و خارجی دانشگاه برای دستیابی به اهداف مشارکت اجتماعی نقش کلیدی دارد. بدیهی است که این رویکرد درعین‌حال به بهبود کارایی دانشگاه و خروج آن از انزوا و در خود فرورفتگی منجر شود و به‌این‌واسطه ارتباطی نهادیافته بین دانشگاه و جامعهٔ محلی فراهم آید. بر مبنای این نگرش، می‌توان امیدوار بود با تأکید بر شناسایی راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاهی، اقدامی کارگشا در راستای مصالح همگانی و کاهش مشکلات و چالش‌های اکنون و آیندهٔ استان برداشت. درهمین‌راستا، پژوهش حاضر با هدف شناسایی راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاهی در جامعهٔ محلی شهر سمنان انجام گرفته است.

پیشینه تحقیق

بررسی پژوهش‌های انجام‌شده دربارهٔ موضوع، به گسترش شناخت و آگاهی پژوهشگر و خوانندگان در حوزهٔ پژوهش کمک شایانی می‌کند. در این پژوهش نیز تلاش شد پژوهش‌های داخلی و خارجی انجام‌شده دربارهٔ موضوع، بررسی شوند؛ به‌رغم اهمیت مشارکت اجتماعی دانشگاه (با توجه به مبانی نظری و پیشینهٔ پژوهش)، پژوهشی که راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها را با جوامع محلی مشخص سازد، یافت نشد. به‌این‌ترتیب، نیازی واضح برای تحقیقات بیشتر و ایجاد استراتژی‌های تحقیقاتی روشن برای شناسایی راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها در جوامع محلی وجود دارد. به‌طوری‌که دانشگاه‌های اندونزی: برنامه‌های مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها را شامل ایجاد شرکت‌های زایشی^۱ و کسب‌وکارهای کوچک، آگاهی کشاورزان با تشکیل کارگاه‌ها، کاهش آسیب‌های اجتماعی و ارتقای سطح آگاهی در مورد بهداشت؛ دانشگاه‌های فیلیپین دسترسی به دوره رایگان آموزش‌های محلی، کاهش فقر، آموزش شهروندی، آموزش بهداشت، ساخت‌وساز امکانات بهداشتی؛ دانشگاه‌های تایلند: ایجاد مدارس سلامت، آموزش سلامت و به اشتراک‌گذاری بهره‌وری و حفظ شیوه‌های نگهداری محصولات؛ دانشگاه مالایا: بهبود کیفیت زندگی محلی، رفاه اجتماعی و پتانسیل سرمایهٔ انسانی از طریق برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و اجتماعی؛ دانشگاه چیانگ مای: پروژه‌هایی برای کمک

۱ شرکت‌های زایشی دانشگاهی یا شرکت‌های دانشگاهی، به عنوان یک نوع سازوکار انتقال فناوری از دانشگاه به صنعت تعریف شده‌اند که دو یا چند محقق در سازمان‌های آکادمیک به صورت شرکت‌های نوپا شروع به ایجاد شرکت به منظور تجاری‌سازی دانش جدید و نوآوری‌های فناورانه می‌کنند.

به جامعه در افزایش بهره‌وری محصولات و نیز بهبود روش‌های نگهداری میوه‌ها و سبزی‌ها (سایماکو و تی^۱، ۲۰۱۹)؛ دانشگاه‌های شمال غربی: پروژه‌ها و خدمات مبتنی بر جامعه، فعالیت‌های یادگیری یکپارچه و تا حدی کمیّت و کیفیت دانش‌آموختگان دانشگاه و همچنین ابتکاراتی مانند هفته‌های علوم و مهندسی، روزهای آزاد، هفته‌های ورزشی و گیاه‌شناسی را به‌عنوان برنامه‌های مشارکت اجتماعی در نظر گرفته‌اند (گوتزی و نیل^۲، ۲۰۱۸).

دانشگاه‌های آفریقای جنوبی ریشه‌کن‌سازی فقر و گرسنگی، ترویج آموزش عمومی ابتدایی، برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان، کاهش مرگ‌ومیر کودکان، بهبود سلامت مادران، مبارزه با اچ‌آی‌وی/ایدز، مالاریا و سایر بیماری‌ها و اطمینان از پایداری محیط‌زیست و توسعه مشارکت جهانی در جوامع محلی را از جمله اهداف مهم حوزه مشارکت اجتماعی دنبال می‌کنند (استیتس^۳، ۲۰۱۳).

دانشگاه استرالیا در تلاش برای کمک به توسعه آموزشی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، نهادینه کردن تعهد به مشارکت در جامعه محلی، ایجاد ارتباط با صنعت و تقویت آن، ایجاد جشنواره هنری، شناسایی مهاجران زود هنگام محلی، بهبود آموزش و اشتغال افراد معلول، معرفی برنامه‌هایی برای تجارت الکترونیک، برنامه‌هایی برای اتحاد والدین و برنامه‌ریزی برای حفاظت از کشاورزی را جزء اهداف خود در حوزه مشارکت اجتماعی در نظر گرفته است (گانسکرا^۴، ۲۰۰۶). دانشگاه‌های روسیه و انگلستان نیز تحقیقات کاربردی، پژوهش‌های بنیادی، همکاری با صنعت و جامعه و برنامه مشارکت دانشگاه - جامعه^۵ را در حوزه مشارکت اجتماعی در نظر گرفته است (پوگودوا و همکاران^۶، ۲۰۱۵).

دانشگاه‌های هاروارد، کمبریج، ییل، آکسفورد، شیکاگو، پرینستون، موسسه فناوری ماساچوست و موسسه فناوری کالیفرنیا در تلاش برای کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای، کاهش استفاده از سوخت‌های فسیلی و افزایش استفاده از منابع سوخت تجدیدپذیر، اجرای یک مرکز تخصصی محیطی و افزایش آگاهی کارکنان و دانشجویان نسبت به محیط‌زیست را از جمله

1 Symaci & Tee

2 Coetzee & Nell

3 Stats

4 Gunasekara

5 Community University Partnership Programmed (CUPP)

6 Pogodaeva

برنامه‌های مشارکت اجتماعی ذکر می‌کند (گومز^۱، ۲۰۱۶). دانشکده پزشکی کالگری نیز کاهش قابل توجهی در میزان مرگ‌ومیر نوزادان از طریق برنامه‌های مختلف دانشجویی و اجتماعی مانند پیشگیری از بیماری‌ها، تأسیسات توالیت، واکسن‌های نوزادان و مدیریت زباله‌های روستایی انجام داده است. این ابتکارات نه تنها نگرانی‌های عمومی جامعه را از طریق دخالت دانشگاه کاهش می‌دهد، بلکه مشارکت مثبت جامعه و افتخار جامعه در یافتن راه‌حل‌های عملی برای مشکلات خود را افزایش می‌دهد (سایماکو و تی، ۲۰۱۹).

چارچوب مفهومی پژوهش

با توجه به پیشینه پژوهش، شکل (۱) به‌عنوان چارچوب مفهومی پژوهش، مستخرج شد. چارچوب مذکور، مفاهیم و کارکردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها را در جهان نشان می‌دهد. همان‌طور که پاولسکی (۲۰۰۹) و لاکوویچ و زوتی (۲۰۱۷) بحث می‌کنند دانشگاه‌های مشارکتی، روندها و سیاست‌های توسعه محلی و منطقه‌ای را رهبری و سرمایه‌های فکری و تغییرات محیطی را مدیریت می‌کنند و جامعه خود را شکل می‌دهند. در همین راستا، پیشینه پژوهشی نشان می‌دهد که مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها دارای اهداف و کارکردهایی از جمله آموزش‌های دانشگاهی (آگاهی کشاورزان، شهروندان و دانشجویان در زمینه‌های مختلف)، مسائل زیست‌محیطی (کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای، سوخت‌های فسیلی و افزایش استفاده از منابع سوخت تجدیدپذیر)، مسائل اجتماعی (رفاه اجتماعی، آسیب‌های اجتماعی، کاهش فقر)، برابری جنسیتی، توانمندسازی زنان و بهبود شرایط زندگی و سلامت آنان، مدیریت زباله‌های روستایی، کاهش مرگ‌ومیر کودکان، مبارزه با اچ‌آی‌وی/ایدز، مالاریا و اطمینان از پایداری محیط‌زیست و ... هستند (سایماکو و تی، ۲۰۱۹؛ گوتزی و نیل، ۲۰۱۸؛ گومز، ۲۰۱۶؛ وازکوئیز و همکاران، ۲۰۱۴؛ استیتس، ۲۰۱۳). در مدل مفهومی پژوهش نیز سعی شد مفاهیم و کارکردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها که در ادبیات نظری و پیشینه پژوهشی موجود است، استخراج شود تا راهنمایی برای نویسندگان در فرایند پژوهش باشد.

1 Gómez

شکل ۱. مفاهیم و کارکردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها در جهان (منبع: نگارندگان)

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش الگوی مفهومی جدیدی را با استفاده از داده‌ها و اطلاعات واقعی مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها در جوامع محلی، مورد آزمایش قرار داده است. لذا از منظر هدف می‌تواند در زمره پژوهش‌های کاربردی قرار گیرد. از طرفی با توجه به اینکه هدف این پژوهش، ارائه مدل راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاهی در جوامع محلی را مورد بررسی قرار داده است و به دنبال تدوین موارد قابل‌تعمیم یک نظریه است، پژوهشی بنیادی است. همچنین پژوهش از نظر شیوه جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات از نوع توصیفی است، زیرا به مطالعه آنچه هست می‌پردازد. این پژوهش همچنین از نوع آمیخته (کیفی - کمی) است، چراکه از طریق یک فرایند بررسی، فهم و درک، به دنبال کشف راهبردهای مشارکت اجتماعی است. از آنجایی که هدف این مطالعه، ارائه مدلی برای ایجاد مشارکت اجتماعی دانشگاهی با جوامع محلی است، این کار با انجام پژوهش کیفی از نوع نظریه داده‌بنیاد که شیوه آن اکتشافی است، انجام گرفت.

جامعه آماری پژوهش، استان سمنان و دانشگاه سمنان است، دانشگاه‌ها دارای گروه‌های مختلف ذی‌نفعان هستند. ذی‌نفعان داخلی از جمله دانشجویان، کارکنان، اعضای هیئت علمی، محققان و یا گروه‌هایی که اکثر وقت‌ها در دانشگاه حضور دارند (گومز و همکاران^۱، ۲۰۱۸) و ذی‌نفعان خارجی نیز فارغ‌التحصیلان، والدین، رسانه‌ها، خیرین، رقبا، جوامع و سازمان‌های دولتی (سنچز - هرندس و میراندس^۲، ۲۰۱۶). علاوه بر این، شیل و همکاران^۳ (۲۰۱۶) معتقدند دانشگاه‌هایی که با استراتژی مشارکت اجتماعی فعالیت می‌کنند، برای دستیابی به موفقیت، به مشارکت مردم محلی که در نزدیکی یک دانشگاه در شعاع ۱۶ تا ۳۲ کیلومتری زندگی می‌کنند، نیاز دارند (جمعیت ساکن در این محدوده ۱۹۶۵۲۱ نفر بوده است که از این تعداد ۱۸۵۱۲۹ نفر در نقاط شهری (سمنان، سرخه، مهدی‌شهر، شهیرزاد و درجزین) و ۱۱۳۹۲ نفر در مناطق روستایی (فولادمحله، چاشم، علاء، لاسجرد و مومن‌آباد) سکونت دارند^۴. نمونه‌گیری در بخش کیفی به صورت هدفمند و با به‌کارگیری معیار اشباع نظری و رویکرد در حال ظهور، از میان خبرگان و ذی‌نفعان داخلی دانشگاه که با بحث مشارکت اجتماعی دانشگاه آشنایی کامل داشته‌اند (۱۳ نفر) و ذی‌نفعان خارجی دانشگاه که ارتباط متقابل با دانشگاه داشته‌اند (۱۶ نفر) انتخاب شده‌اند. افراد نمونه کسانی بودند که مناصب تأثیرگذار و تجربه مشترک دانشگاهی داشتند. به‌طور میانگین، مدت زمان هر مصاحبه، ۵۰ دقیقه بود. در جدول (۱) مشخصات مصاحبه‌شوندگان ذکر شده است.

جدول ۱. مشخصات مصاحبه‌شوندگان (ذی‌نفعان داخلی و خارجی دانشگاه)

کد مصاحبه‌شونده	سازمان	سمت	کد مصاحبه‌شونده	سازمان	سمت
S01	محیط‌زیست	رئیس اداره محیط‌زیست	S016	پارک علم و فناوری	معاون پشتیبان
S02	محیط‌زیست	کارشناس و مسئول حیاط وحش	U01	دانشگاه سمنان	کارشناس آموزشی
S03	محیط‌زیست	رئیس اداره آموزش و پژوهش	U02	دانشگاه سمنان	عضو هیئت علمی

1 Gómez & et al

2 Sánchez-Hernández & Mainardes

3 Shiel & et al

۴ مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن آبادی‌های دارای سکنه استان سمنان ۱۳۹۵

ادامه جدول ۱. مشخصات مصاحبه‌شوندگان (ذی‌نفعان داخلی و خارجی دانشگاه)

کد مصاحبه‌شونده	سازمان	سمت	کد مصاحبه‌شونده	سازمان	سمت
S04	اداره فرهنگ	عضو شورای فرهنگی	U03	دانشگاه سمنان	عضو هیئت علمی
S05	اداره فرهنگ	مدیر پژوهش	U04	دانشگاه سمنان	معاونت پژوهشی
S06	اداره آب	رئیس کنترل کیفیت	U05	دانشگاه سمنان	کارشناس تحصیلات تکمیلی
S07	شهرداری	روابط عمومی	U06	دانشگاه سمنان	کارشناس فرهنگی
S08	شهرداری	معاون برنامه‌ریزی و هماهنگی	U07	دانشگاه سمنان	کارشناس آموزش
S09	شهرداری	مدیریت تشکیلات و تحول اداری	U08	مرکز کارآفرینی دانشگاه	مسئول کانون شکوفایی
S010	شهرداری	مدیر هماهنگی سازمان‌ها	U09	دانشگاه سمنان	هیئت علمی
S011	استانداری	معاون پژوهش و برنامه‌ریزی	U010	دانشگاه سمنان	هیئت علمی
S012	استانداری	مدیر پژوهشی	U011	دانشگاه سمنان	رئیس دانشکده
S013	استانداری	کارشناس اجتماعی	U012	دانشگاه سمنان	کارشناس معاونت پژوهشی
S014	آموزش و پرورش	سنجش و گزینش	U013	دانشگاه سمنان	هیئت علمی
S015	آموزش و پرورش	کارشناس پژوهش	-	-	-

روش‌های جمع‌آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل پژوهش

در پژوهش حاضر مهم‌ترین تکنیک جمع‌آوری اطلاعات استفاده از مصاحبه بوده است. اطلاعات دریافتی از مصاحبه‌شوندگان، در جلسه مصاحبه توسط مصاحبه‌گر ضبط و درعین‌حال یادداشت‌برداری نیز شده است. سپس با استفاده از نرم‌افزار word، مصاحبه‌ها به صورت الکترونیکی نسخه‌برداری شده‌اند. تجزیه و تحلیل داده‌ها در فرایند سه‌مرحله‌ای کدگذاری^۱ (چارمز^۲، ۲۰۱۰) انجام شد. اولین مرحله در این فرایند، کدگذاری باز^۳ داده‌ها است. کدگذاری باز به شناخت دقیق مفاهیم در مقوله‌ها منجر می‌شود. بعد از کدگذاری باز، از طریق کدگذاری محوری^۴، مقوله‌ها به یکدیگر متصل می‌شوند. طی کدگذاری انتخابی^۵ مقوله‌های اصلی، مقوله‌های فرعی و ارتباط آن‌ها یکپارچه می‌شود تا مدل نظری تدوین شود. لازم به ذکر است که در این پژوهش با ۲۹ نفر (۱۳ نفر از ذی‌نفعان داخلی دانشگاه و ۱۶ نفر از ذی‌نفعان خارجی دانشگاه) مصاحبه شده است. برای انجام مصاحبه‌ها به محل کار افراد مراجعه و مصاحبه‌ها در محل کار آن‌ها انجام شده است.

به‌منظور تأیید روایی و پایایی پژوهش^۶ در بخش کیفی از استراتژی‌های پیتی و همکاران^۷ (۲۰۱۲) استفاده شده است. این استراتژی‌ها شامل اتکاپذیری^۸، اطمینان و اعتمادپذیری^۹، تأیید یا تصدیق‌پذیری^{۱۰} و انتقال‌پذیری^{۱۱} است. به‌منظور بررسی پایایی از نمونه‌گیری نظری، ارائه اطلاعات به شرکت‌کنندگان، بررسی مداوم داده‌ها، ضبط صدا، پیاده‌سازی و تحلیل داده‌ها بلافاصله پس از مصاحبه و بازخورد آن برای مصاحبه‌های بعدی و بیان تمام جزئیات مربوط به مفاهیم و مضامین اصلی و فرعی، برای افزایش قابلیت اتکا و اطمینان به یافته‌های پژوهش استفاده شد. به‌منظور بررسی روایی درونی تلاش شد تا با توجه به ادبیات و دیدگاه‌های مختلفی که در خصوص نمونه‌گزینی و تعداد مشارکت‌کنندگان وجود دارد، تعداد مشخصی از ذی‌نفعان دانشگاه

1 Coding Paradigm

2 Charmaz

3 Open Coding

4 Axial Coding

5 Selective Coding

6 Trustworthiness

7 Petty & et al

8 Dependability

9 Credibility

10 Conformability

11 Transferability

که ارتباط متقابل با دانشگاه و جامعه داشته‌اند برای مصاحبه به روش نظری انتخاب شوند. جمع‌آوری اطلاعات تا اشباع نظری ادامه داشت و پژوهشگران با دقت کامل به بررسی و پالایش کدهای اتخاذشده پرداختند. این امر تعیین‌کننده روایی درونی بود. در ارتباط با تأیید و تصدیق‌پذیری داده‌ها (اعتبار سازه) تمام مضامین استخراج‌شده و تفسیرهای صورت گرفته با همخوانی و بازمینی دو فرد مستقل (خبرگان) راجع به دقت، ارتباط و معنی داده‌ها مورد بررسی قرار گرفت. به منظور بررسی روایی بیرونی با انجام نمونه‌گیری هدفمند و نظری و همچنین کفایت اطلاعات جمع‌آوری‌شده با رویکرد درحال ظهور، اعلام نظر اساتید راهنما و مشاور حاکی از آن بود که خواننده می‌تواند امکان انتقال‌پذیری یافته‌ها به موقعیت‌های مشابه دیگر را مورد ارزیابی قرار دهد. همه این موارد در کنار هم امکان ارتقای اعتبار پژوهش و انتقال‌پذیری یافته‌ها را به سایر بافت‌های مشابه فراهم آورد.

در بخش کمی تحقیق، برای تأیید راهبردهای شناسایی‌شده از تحلیل عاملی تأییدی به کمک نرم‌افزار^۱ بهره برده شد. در این بخش راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه که از طریق مصاحبه‌های عمیق و ساختاریافته به دست آمده‌اند، در قالب پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته، مورد بررسی قرار گرفتند. جامعه آماری ۱۹۶۵۲۱ نفر (مناطق شهری و روستایی) بوده است که حجم نمونه با استفاده از فرمول هیر و همکاران (۲۰۱۴)، ۳۸۵ نفر تعیین شد. در مرحله توزیع پرسشنامه نیز از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده شد. که در آن سهم هر یک از ذی‌نفعان داخلی (۱۷۴ نفر) و خارجی (۲۱۱) تعیین شد. روش نمونه‌گیری نیز در این تحقیق تصادفی ساده بود که شانس برابر برای هر یک از افراد نمونه، از ویژگی‌های این روش است.

یافته‌ها

یافته‌های حاصل از مصاحبه‌ها بر اساس نمونه متن مصاحبه، کدگذاری باز و محوری در جدول‌های شماره (۲) و (۳) نشان داده شده است. در این جدول‌ها، کدگذاری باز که از نکته‌های کلیدی مصاحبه‌ها به دست آمده، سپس کد محوری که از کدگذاری باز استخراج‌شده و در نهایت کد انتخابی که از کد محوری تعیین شده، نشان داده شده است. به‌طور کلی راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه سمنان با جامعه محلی دارای ده مقوله فرعی به نام‌های سیاست

1 smart pls

استقلال، مشارکت و تعامل، ذی نفعان داخلی، مدیریت منابع انسانی، آموزش، تعهد، برنامه‌ریزی و فرایند، زیست - اجتماعی، پژوهش و اقتصاد دانشگاه بوده است.

جدول ۲. مراحل سه‌گانه کدگذاری داده‌ها با متن مصاحبه (راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه)

کد	متن مصاحبه	کد باز	کد محوری	کد انتخابی
S0708	... دانشگاه‌ها باید مأموریت‌ها و چشم‌اندازهای خودشان را بر اساس نیازهای جامعه محلی تنظیم کنند.	تدوین چشم‌انداز دانشگاهی با توجه به نیاز جامعه محلی	سیاست استقلال دانشگاهی	
U0410	... سیستم آموزشی کشور ایران بیشتر حالت متمرکز دارد و تصمیم‌گیری‌ها از بالا اعلام می‌شود. باید اختیارات بیشتری به دانشگاه داده شود تا بتواند بر اساس مسائل و مشکلات جامعه تصمیم بگیرند.	واگذاری اختیارات به دانشگاه		
S1122	دانشگاه برای جامعه کارگاه‌های آموزشی برگزار کند و از سازمان‌های محلی بخواهد تا در این کارگاه‌ها شرکت کنند و از نظراتشان استفاده کند.	برگزاری کارگاه‌ها و کنفرانس‌های علمی در دانشگاه و دعوت از فعالان اجتماعی و سمن‌ها ^۱	سیاست مشارکت و تعامل دانشگاهی	راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه
S1308	دانشگاه‌ها با علم روز و روش‌های پژوهشی آشنایی بیشتری دارند، به‌همین دلیل دانشگاه‌ها سعی کنند در انجام کارهای پژوهشی به صنعت و جامعه کمک کنند و باهم همکاری علمی و پژوهشی داشته باشند.	انعقاد قراردادهای مشترک بین دانشگاه، صنعت و جامعه، تبادل کارشناس و محقق، قراردادهای مشترک پژوهشی	سیاست مشارکت و تعامل دانشگاهی	راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه
U1016	سیستم دانشگاه باید طوری باشد که افرادی که پژوهشی برای جامعه محلی به‌صورت داوطلبانه انجام می‌دهند مورد تشویق و ارتقا قرار بگیرند.	تشویق اعضای هیئت علمی و دانشجویان به کار داوطلبانه در جامعه	سیاست ذی نفعان داخلی دانشگاهی	راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه

1 NGO

ادامه جدول ۲. مراحل سه گانه کدگذاری داده‌ها با متن مصاحبه (راهردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه)

کد	متن مصاحبه	کد باز	کد محوری	کد انتخابی
S0915	تمام افراد در قبال جامعه خود مسئول هستند. دانشگاه نیز باید این مسئولیت را به اعضای خودش آموزش دهد و افراد را در خودباندگی سازمانی کمک کند.	آموزش رهبری محیط زیست در بین کارکنان دانشگاه و خودباندگی افراد در دانشگاه		
S1018 S1115 S1215	سیستم دانشگاه باید حالت مشارکتی با جامعه داشت باشد، مثلاً نوع مدیریت مشارکتی باشد، تأمین نیروی کاری و گزینش مدیران، بومی باشد و افراد بر اساس شایسته سالاری انتخاب شوند.	مدیریت مشارکتی، نیروی انسانی بومی، شیوه گزینش مدیران، شایسته سالاری	سیاست مدیریت منابع انسانی	
S1335	دانشگاه باید مدیریت مشارکتی را پشتیبانی کند و همچنین افرادی که عملکرد زیست محیطی بهتری دارند مورد تشویق قرار گیرند.	پشتیبانی از مدیریت مشارکتی، تشویق عملکرد زیست محیطی		
S1222	با شناسایی نیاز بومی می توان در آموزش آن‌ها نقش داشت و از توانایی آن‌ها استفاده کرد. یکی از این نیازها و توانایی‌های بومی، صنایع دستی هر منطقه هست که می توان به زنان بیکار و خانه دار آن منطقه آموزش داد.	آموزش صنایع دستی استان به زنان خانه دار به ویژه در مناطق محروم	سیاست آموزشی دانشگاهی	
S0802	پیشنهاد می شود دانشگاه برنامه هایی برای حفاظت از محیط زیست استان داشته باشد و محتوای آموزشی خود را بر اساس نیاز جامعه تنظیم کند.	حساسیت برنامه ها در زمینه حفاظت از محیط زیست و بازنگری محتوای آموزشی بر اساس نیاز جامعه		
U0219	دانشگاه‌ها باید به این امر توجه کنند که با سازمان‌های محلی مشارکت داشته باشند و این مشارکت و تعامل را به عنوان هدفی استراتژیک برای توسعه جامعه خود قرار دهند.	تعهد دانشگاه نسبت به نهادینه کردن مشارکت منطقه‌ای و جامعه به عنوان یک هدف استراتژیک	سیاست تعهد دانشگاهی	
S0430	دانشگاه باید به مسائل و مشکلاتی که در سطح جامعه وجود دارد رسیدگی کنند.	تعهد دانشگاه نسبت به حل مسائل و مشکلات جامعه		

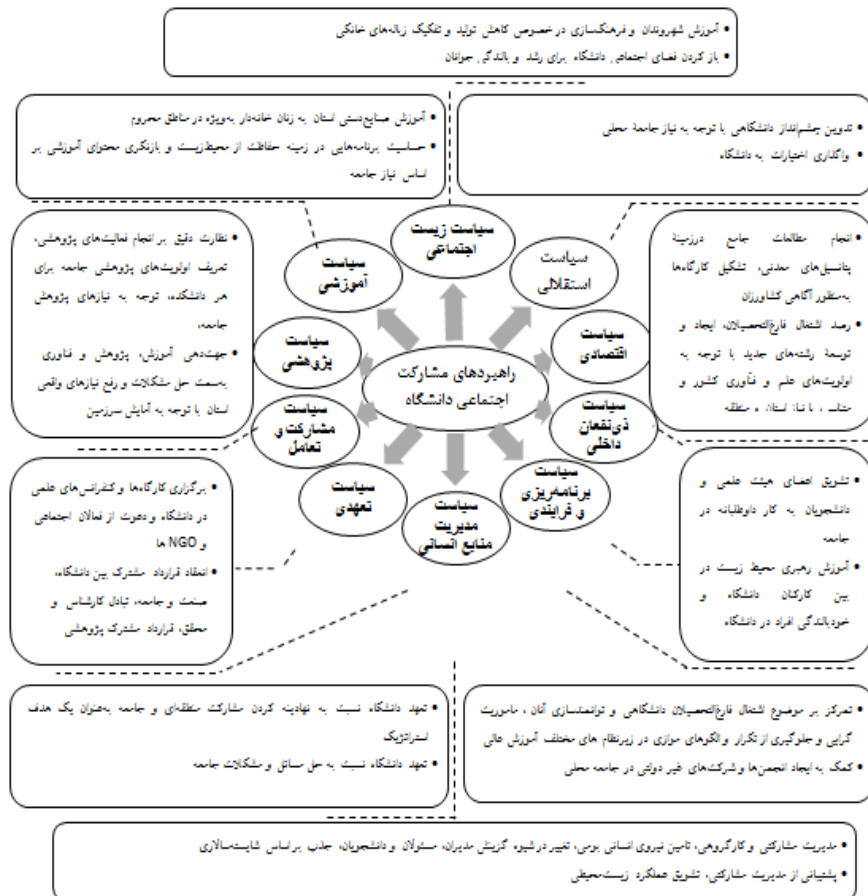
ادامه جدول ۲. مراحل سه گانه کدگذاری داده‌ها با متن مصاحبه (راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه)

کد	نمونه متن مصاحبه	کد باز	کد محوری	کد انتخابی
S0324	دانشگاه‌ها می‌توانند به ایجاد انجمن‌ها و شرکت‌ها در سطح جامعه کمک کنند و از طریق آن‌ها آموزش‌هایی باهدف آگاهی شهروندان داشته باشند.	کمک به ایجاد انجمن‌ها و شرکت‌های غیردولتی در جامعه و معرفی ظرفیت‌ها و توانمندی‌های متقابل		
S0945	دانشگاه نباید در انزوا باشد. کارایی و توانمندسازی فارغ‌التحصیلان مهم است. همچنین برای هر دانشگاهی مأموریت محلی جداگانه‌ای تدوین گردد تا رسالت دانشگاه حفظ شود.	تمرکز بر موضوع اشتغال فارغ‌التحصیلان و توانمندسازی آنان، مأموریت‌گرایی و جلوگیری از تکرار و الگوهای موازی در زیر نظام‌ها	سیاست برنامه‌ریزی و فرایندی دانشگاهی	
S0948	دانشگاه می‌تواند در حفظ محیط‌زیست مؤثر باشد. دانشگاه می‌تواند با آموزش اصول نگهداری از محیط‌زیست، جمع‌آوری زباله‌ها و برگزاری کارگاه‌ها در سطح استان موجب کاهش زباله‌های خانگی شود.	آموزش شهروندان و فرهنگ‌سازی در خصوص کاهش تولید و تفکیک زباله‌های خانگی	سیاست زیست اجتماعی	راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه
S0121	دانشگاه می‌تواند در قالب بروشور، رسانه‌های جمعی، برگزاری کارگاه در سطح شهر یا مناطق محروم، برای رشد اجتماعی کوشا باشد.	باز کردن فضای اجتماعی دانشگاه برای رشد و عرضه جوانان	سیاست اجتماعی	
S0516	پژوهش‌های دانشگاه نباید بیشتر نظری باشد بلکه پژوهش‌ها باید نیاز و مشکلی را از جامعه رفع کرده باشد. همچنین با توجه به آمایش سرزمین و شناسایی نیازهای استانی، اولویت‌های پژوهشی تعیین شود.	جهت‌دهی آموزش و پژوهش به سمت حل مشکلات و رفع نیازهای واقعی و اقتضانات استان با توجه به آمایش سرزمین.	سیاست پژوهشی	دانشگاهی

ادامه جدول ۲. مراحل سه گانه کدگذاری داده‌ها با متن مصاحبه (راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه)

کد	نمونه متن مصاحبه	کد باز	کد محوری	کد انتخابی
S0201 S1103 S1325	به پایان نامه‌ها و مقالاتی که در دانشگاه انجام می‌شود باید نظارت کافی انجام شود تا جلوی کپی برداری گرفته شود. همچنین موضوعات پژوهشی از اولویت‌های پژوهشی و نیاز استانی باشد و تقاضای اجتماعی به دانشگاه منتقل شود و دانشگاه برای سازمان‌ها بسته‌بندی دانش انجام دهد.	نظارت دقیق بر انجام فعالیت‌های پژوهشی، تعریف اولویت‌های پژوهشی جامعه برای هر دانشکده، توجه به نیازهای پژوهشی جامعه.		
S0441 S1149 S0534 S0932	استان سمنان دارای معادن بسیار قوی است از جمله معادن سنگ آهن، گچ و .. از دانشگاه انتظار می‌رود در این حوزه‌ها مطالعاتی انجام دهد همچنین آموزش‌هایی جهت آگاهی کشاورزان داشته باشد.	انجام مطالعات جامع در زمینه پتانسیل‌های معدنی، تشکیل کارگاه‌ها به منظور آگاهی کشاورزان.	سیاست اقتصادی دانشگاهی	
S1420 S1421	دانشگاه‌ها باید فارغ‌التحصیلان خود را برای اشتغال مناسب رصد کنند. همچنین با توجه به نیاز بازار کار به ایجاد رشته‌های میان‌رشته‌ای مبادرت ورزند.	رصد اشتغال فارغ‌التحصیلان، ایجاد و توسعه رشته‌های جدید متناسب با نیاز استان و منطقه.		

در این پژوهش با در نظر داشتن مطالعات اولیه و نظرات مصاحبه‌شوندگان و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، مدل پیشنهادی که طی احصاء مفاهیم اصلی حاصل شده بود، ترسیم شد. در این مدل راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه سمنان در جامعه محلی استان سمنان مشخص شده است.

شکل ۱. الگوی راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه (منبع: یافته‌های پژوهش)

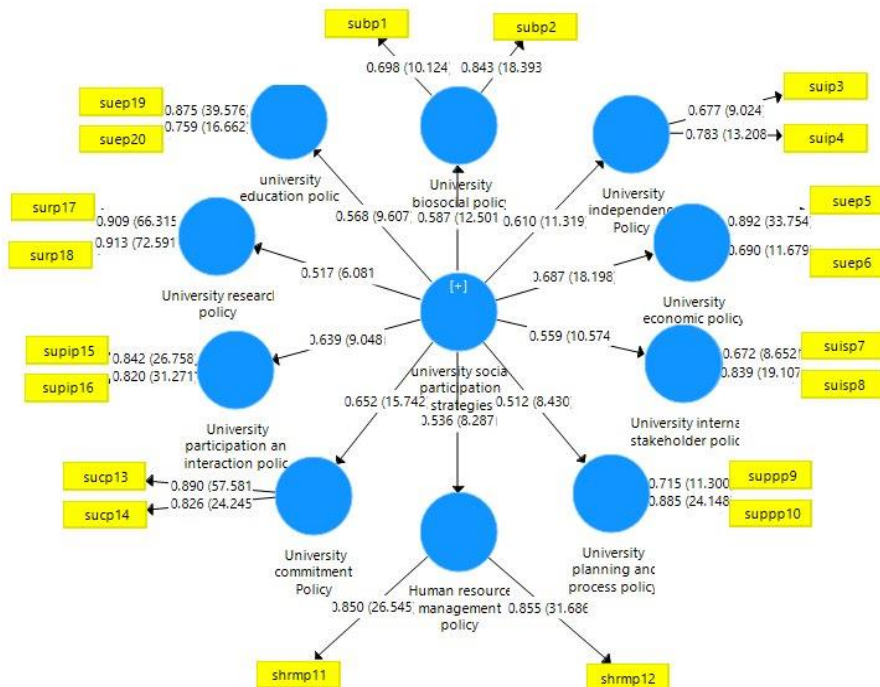
تحلیل عاملی تأییدی مدل راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه

راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه توسط ۱۰ مقولهٔ محوری و با ۲۰ سؤال مورد ارزیابی قرار گرفت. قبل از پرداختن به تحلیل عاملی تأییدی مدل راهبردهای مشارکت اجتماعی، شاخص‌های کفایت نمونه‌گیری و فرض شناخته‌بودن ماتریس همبستگی با استفاده از شاخص‌های KMO و آزمون بارتلت بررسی شده است. نتایج در جدول (۳) نشان داده شده است.

جدول ۳. آزمون کلموگروف اسمیرنوف و بارتلت برای بررسی کفایت نمونه‌گیری

شاخص KMO		۰/۷۴۵
آزمون بارتلت	مقدار کای اسکوتر	۲۴۴۱/۵۶۶
	درجه آزادی	۲۳۱
	سطح معناداری	۰/۰۰۰

حداقل مقدار KMO بایستی برابر ۰/۵ و سطح معناداری آزمون بارتلت کمتر از ۰/۰۵ باشد. نتایج بررسی شاخص KMO در جدول (۳) نشان می‌دهد که مقدار KMO برابر با ۰/۷۴۵ به‌دست آمده که نشان‌دهنده مناسب بودن حجم نمونه برای شناسایی و استخراج ساختار عاملی تحقیق است. نتایج مربوط به تحلیل عاملی تأییدی و شاخص t مدل راهبردهای مشارکت اجتماعی در شکل (۲) نشان داده شده است.

شکل ۲: ضرایب بارهای عاملی و معناداری مدل اندازه‌گیری راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه

جدول ۴. حروف اختصاری و ضرایب بارهای عاملی و معناداری راهبردهای شناسایی شده مشارکت اجتماعی دانشگاه

حروف اختصاری	راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه	بارهای عاملی	بارهای معناداری
Subp1	آموزش شهروندان و فرهنگ‌سازی در خصوص کاهش تولید و تفکیک زباله‌های خانگی	۰/۶۹۸	۱۰/۱۲۴
Subp2	باز کردن فضای اجتماعی دانشگاه برای رشد و بالندگی جوانان	۰/۸۴۳	۱۸/۳۹۳
Suip3	تدوین چشم‌انداز دانشگاهی با توجه به نیاز جامعه محلی	۰/۶۷۷	۹/۰۲۴
Suip4	واگذاری اختیارات به دانشگاه	۰/۷۸۳	۱۳/۲۰۸
Suep5	انجام مطالعات جامع در زمینه پتانسیل‌های معدنی، تشکیل کارگاه‌ها به منظور آگاهی کشاورزان	۰/۸۹۲	۳۳/۷۵۴
Suep6	رصد اشتغال فارغ‌التحصیلان، ایجاد و توسعه رشته‌های جدید با توجه به اولویت‌های علم و فناوری کشور و متناسب با نیاز استان و منطقه	۰/۶۹۰	۱۱/۶۷۹
Suisp7	تشویق اعضای هیئت علمی و دانشجویان به کار داوطلبانه در جامعه	۰/۸۳۹	۱۹/۱۰۷
Suisp8	آموزش رهبری محیط‌زیست در بین کارکنان دانشگاه و خودبالندگی افراد در دانشگاه	۰/۶۷۲	۸/۶۵۲
Suppp9	تمرکز بر موضوع اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و توانمندسازی آنان، مأموریت‌گرایی و جلوگیری از تکرار و الگوهای موازی در زیرنظام‌های مختلف آموزش عالی	۰/۷۱۵	۱۱/۳۰۰
Suppp10	کمک به ایجاد انجمن‌ها و شرکت‌های غیردولتی در جامعه محلی	۰/۸۸۵	۲۴/۱۴۸
Shrmp11	مدیریت مشارکتی و کار گروهی، تأمین نیروی انسانی بومی، تغییر در شیوه‌گزینش مدیران، مسئولان و دانشجویان، جذب بر اساس شایسته‌سالاری	۰/۸۵۰	۳۱/۶۸۶
Shrmp12	پشتیبانی از مدیریت مشارکتی، تشویق عملکرد زیست‌محیطی	۰/۸۸۵	۲۶/۵۴۵
Sucp13	تعهد دانشگاه نسبت به نهادهای مشارکت منطقه‌ای و جامعه به عنوان یک هدف استراتژیک	۰/۸۹۰	۵۷/۵۸۱
Sucp14	تعهد دانشگاه نسبت به حل مسائل و مشکلات جامعه	۰/۸۲۶	۲۴/۲۴۵
Supip15	برگزاری کارگاه‌ها و کنفرانس‌های علمی در دانشگاه و دعوت از فعالان اجتماعی و سازمان‌های مردم‌نهاد	۰/۸۴۲	۲۶/۷۵۸
Supip16	انعقاد قرارداد مشترک بین دانشگاه، صنعت و جامعه، تبادل کارشناس و محقق، قرارداد مشترک پژوهشی	۰/۸۲۰	۳۱/۲۷۱

ادامه جدول ۴. حروف اختصاری و ضرایب بارهای عاملی و معناداری راهبردهای شناسایی شده مشارکت اجتماعی دانشگاه

حروف اختصاری	راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه	بارهای عاملی	بارهای معناداری
Surp17	نظارت دقیق بر انجام فعالیت‌های پژوهشی، تعریف اولویت‌های پژوهشی جامعه برای هر دانشکده، توجه به نیازهای پژوهش جامعه	۰/۹۰۹	۶۶/۳۱۵
Surp18	جهت‌دهی آموزش، پژوهش و فناوری به سمت حل مشکلات و رفع نیازهای واقعی استان با توجه به آمایش سرزمین	۰/۹۱۳	۷۲/۵۹۱
Suep19	آموزش صنایع دستی استان به زنان خانه‌دار به‌ویژه در مناطق محروم	۰/۸۷۵	۳۹/۵۷۶
Suep20	حساسیت برنامه‌هایی در زمینه حفاظت از محیط‌زیست و بازنگری محتوای آموزشی بر اساس نیاز جامعه	۰/۷۵۹	۱۶/۶۶۲

شکل (۲) و جدول (۴) نتایج مربوط به ضرایب (بارهای عاملی) استانداردشده تحلیل عاملی تأییدی و شاخص t مدل راهبردهای مشارکت اجتماعی را نشان می‌دهد. با توجه به نتایج ارائه شده بارهای عاملی تمام سؤالات پرسشنامه بیشتر از ۰/۴ بوده و شاخص t نیز مورد قبول بوده‌اند. به‌منظور بررسی معنی‌داری این ضرایب از آزمون‌های آلفای کرونباخ و پایایی مرکب، روایی همگرا (AVE) و روایی واگرا استفاده شده است. نتایج در جدول (۵) نشان داده شده است.

جدول ۵. ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی مرکب مدل اندازه‌گیری

آماره/سازه‌ها	آلفای کرونباخ	پایایی مرکب (CR)	روایی همگرا (AVE)
سیاست آموزشی دانشگاه	۰/۷۲۵	۰/۸۴۲	۰/۷۲۷
سیاست استقلال دانشگاهی	۰/۷۱۶	۰/۸۰۲	۰/۷۲۷
سیاست اقتصاد دانشگاهی	۰/۷۴۱	۰/۸۳۰	۰/۷۱۳
سیاست برنامه درسی دانشگاه	۰/۷۷۷	۰/۷۲۹	۰/۵۷۷
سیاست تعامل دانشگاهی	۰/۷۹۴	۰/۹۰۷	۰/۸۳۰
سیاست تعهد دانشگاهی	۰/۶۷۰	۰/۷۸۵	۰/۶۴۹
سیاست زیست اجتماعی دانشگاه	۰/۶۴۸	۰/۷۷۲	۰/۶۳۳
سیاست صلاحیت‌های درونی دانشگاه	۰/۶۵۲	۰/۸۱۷	۰/۷۹۰
سیاست منابع انسانی دانشگاه	۰/۶۴۷	۰/۸۴۸	۰/۶۹۰
سیاست پژوهشی دانشگاه	۰/۶۰۷	۰/۷۲۰	۰/۷۳۷

تمام ضرایب آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۶ بوده و از معیار مورد قبول برخوردار بوده‌اند. همچنین پایایی مرکب (CR) برای هر سازه در صورتی که بیشتر از ۰/۷ باشد، نشان از پایداری درونی مناسب برای مدل اندازه‌گیری دارد. بنابراین پایایی مرکب نیز در محدوده مورد قبول واقع شده و حاکی از پایداری درونی مناسب مدل اندازه‌گیری است. روایی همگرا^۱ نیز نشان‌دهنده میانگین واریانس به‌اشتراک گذاشته‌شده هر متغیر پنهان با سؤال مختص به خود است. مگنر و همکاران^۲ (۱۹۹۶) مقدار ۰/۴ به بالا را برای روایی همگرا (AVE) کافی دانستند. بنابراین با توجه به نتایج ارائه‌شده در جدول (۵)، مناسب بودن روایی همگرا (AVE) مدل اندازه‌گیری تأیید می‌شود.

معیار دیگر برای ارزیابی برازش مدل اندازه‌گیری، روایی واگرا^۳ (DV) مدنظر قرار می‌گیرد که همبستگی یک متغیر را با یک متغیر غیرمرتبط با آن می‌سنجد. برای بررسی روایی واگرای مدل با استفاده از روش ماتریس فورنل و لارکر^۴ جدول (۶) و از آزمون بارهای عرضی^۵ (۷) استفاده شد.

جدول ۶. نتایج ماتریس فورنل و لارکر به‌منظور ارزیابی برازش مدل اندازه‌گیری (روایی واگرا)

سازه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱-سیاست آموزشی دانشگاه										
۰/۸۵۳										
۲-سیاست استقلال دانشگاهی	۰/۲۱۱									
۰/۸۱۹										
۳-سیاست اقتصاد دانشگاهی	۰/۰۶۰	۰/۱۲۷								
۰/۸۴۴										
۴-سیاست برنامه درسی دانشگاه	۰/۲۴۵	۰/۱۵۲	۰/۰۴۹							
۰/۷۶۰										
۵-سیاست تعامل دانشگاه	۰/۲۴۲	۰/۵۴۷	۰/۲۰۴	۰/۱۷۲						
۰/۷۱۲										

- 1 Convergent Validity
- 2 Magner & et al
- 3 Discriminate Validity
- 4 Fornell & Larcker
- 5 Cross Loadings

ادامه جدول ۶. نتایج ماتریس فورنل و لارکر به منظور ارزیابی برازش مدل اندازه گیری (روایی واگرا)

سازه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۶-سیاست تعهد دانشگاهی	۰/۰۹۹	۰/۰۴۰	۰/۲۲۸	۰/۳۵۵	۰/۱۲۴	۰/۹۱۱				
۷-سیاست زیست اجتماعی	۰/۳۷۷	۰/۳۳۲	۰/۱۰۲	۰/۲۳۷	۰/۲۷۸	۰/۰۵۹	۰/۸۰۵			
۸-سیاست صلاحیت های درونی	۰/۲۴۲	۰/۳۲۲	۰/۱۷۹	۰/۳۲۳	۰/۲۷۲	۰/۲۳۹	۰/۲۲۴	۰/۷۹۶		
۹-سیاست منابع انسانی	۰/۰۶۸	۰/۱۹۰	۰/۲۱۵	۰/۳۷۵	۰/۱۹۸	۰/۶۷۶	۰/۰۷۱	۰/۴۴۵	۰/۸۳۱	
۱۰-سیاست پژوهشی	۰/۳۹۶	۰/۲۶۶	۰/۲۰۷	۰/۲۴۸	۰/۱۵۷	۰/۱۸۶	۰/۲۵۹	۰/۴۰۹	۰/۳۳۴	۰/۸۵۸

با توجه به نتایج جدول (۶)، جذر AVE که در قطر اصلی ماتریس آمده بیشتر از میزان همبستگی هر سازه با دیگر متغیرهاست. بنابراین، روایی واگرای مدل اندازه گیری تأیید می شود.

جدول ۷. نتایج آزمون بارهای عرضی به منظور ارزیابی برازش مدل اندازه گیری (روایی واگرا)

سیاست آموزشی	سیاست پژوهشی	سیاست تعاملی دانشگاه	سیاست تعهد دانشگاه	سیاست منابع انسانی	برنامه ریزی موجودات	سیاست صلاحیت درونی	سیاست اقتصادی	سیاست استقلال دانشگاه	سیاست زیست اجتماعی	راهکارهای مشارکت اجتماعی
۰/۲۲۰	۰/۲۵۲	۰/۱۵۵	۰/۰۴۶	۰/۰۹۰	۰/۱۶۷	۰/۳۷۰	۰/۰۷۰	۰/۲۸۶	۰/۷۱۳	Subp1
۰/۲۲۱	۰/۴۲۲	۰/۱۷۹	۰/۳۶۱	۰/۵۱۶	۰/۳۵۷	۰/۹۰۴	۰/۱۸۵	۰/۲۱۸	۰/۶۶۵	Subp2
۰/۱۵۸	۰/۱۸۴	۰/۲۹۸	۰/۰۹۱	۰/۱۰۰	۰/۱۰۴	۰/۳۷۱	۰/۰۸۰	۰/۶۴۱	۰/۲۱۵	Suip3
۰/۲۵۶	۰/۸۹۳	۰/۱۷۱	۰/۱۸۸	۰/۳۹۴	۰/۲۲۹	۰/۳۸۲	۰/۲۴۰	۰/۸۸۹	۰/۲۶۱	Suip4
۰/۲۳۲	۰/۲۶۴	۰/۵۰۸	۰/۰۲۷	۰/۱۸۶	۰/۱۷۴	۰/۳۳۱	۰/۸۷۶	۰/۰۷۶	۰/۲۳۹	Suep5
۰/۴۳۹	۰/۸۲۲	۰/۰۹۱	۰/۱۲۵	۰/۱۵۴	۰/۱۹۵	۰/۳۱۵	۰/۶۴۹	۰/۱۵۳	۰/۱۷۷	Suep6
۰/۲۴۷	۰/۲۱۹	۰/۰۶۷	۰/۳۹۲	۰/۳۱۸	۰/۵۴۵	۰/۸۴۵	۰/۰۴۰	۰/۰۸۶	۰/۱۵۵	Suisp7
۰/۰۲۹	۰/۳۲۲	۰/۱۹۱	۰/۳۴۸	۰/۸۱۶	۰/۲۵۵	۰/۸۷۷	۰/۱۹۳	۰/۲۶۹	۰/۰۶۰	Suisp8
۰/۰۹۵	۰/۱۵۹	۰/۳۷۵	۰/۰۴۱	۰/۱۱۸	۰/۷۵۷	۰/۱۷۷	۰/۱۰۰	۰/۴۵۲	۰/۳۲۱	Suppp9
۰/۰۵۵	۰/۳۸۴	۰/۱۷۲	۰/۰۶۳	۰/۰۸۸	۰/۸۵۵	۰/۲۲۶	۰/۰۵۱	۰/۱۷۴	۰/۲۴۱	Suppp10
۰/۱۱۱	۰/۲۳۸	۰/۱۴۰	۰/۷۶۰	۰/۸۴۶	۰/۳۶۴	۰/۳۶۳	۰/۱۶۶	۰/۰۵۶	۰/۰۵۸	Shrmp11

ادامه جدول ۷. نتایج آزمون بارهای عرضی به منظور ارزیابی برازش مدل اندازه‌گیری (روایی واگرا)

سیاست آموزشی	سیاست پژوهشی	سیاست تعاملی دانشگاه	سیاست نهاد دانشگاه	سیاست منابع انسانی	برنامه‌ریزی موجودات	سیاست صلاحین درونی	سیاست اقتصادی دانشگاه	سیاست استقلال دانشگاه	سیاست زیست اجتماعی	راهکارهای مشارکت اجتماعی
۰/۲۵۴	۰/۱۷۸	۰/۱۷۴	۰/۰۹۳	۰/۹۷۴	۰/۱۷۲	۰/۲۶۲	۰/۱۸۶	۰/۵۸۸	۰/۲۶۸	Shrmp12
۰/۰۶۱	۰/۲۰۷	۰/۱۲۱	۰/۹۱۳	۰/۶۲۶	۰/۳۴۰	۰/۲۳۶	۰/۱۹۸	۰/۰۰۶	۰/۰۵۶	Sucp13
۰/۱۰۶	۰/۱۵۲	۰/۲۲۵	۰/۶۶۳	۰/۲۴۸	۰/۲۳۱	۰/۱۴۰	۰/۰۳۵	۰/۱۶۰	۰/۲۲۱	Sucp14
۰/۳۴۲۰	۰/۲۹۱	۰/۸۵۰	۰/۱۰۶	۰/۰۵۹	۰/۱۹۲	۰/۱۸۷	۰/۰۵۱	۰/۱۸۵	۰/۴۰۳	Supip15
۰/۳۸۶	۰/۲۶۴	۰/۸۷۶	۰/۰۰۲	۰/۰۳۵	۰/۲۲۱	۰/۲۲۱	۰/۰۸۴	۰/۳۷۵	۰/۴۵۳	Supip16
۰/۱۲۰	۰/۹۰۸	۰/۱۰۶	۰/۳۴۲	۰/۶۰۶	۰/۳۰۶	۰/۱۹۹	۰/۲۱۹	۰/۰۷۹	۰/۰۵۱	Surp17
۰/۱۹۵	۰/۷۲۸	۰/۱۵۸	۰/۱۱۴	۰/۰۹۰	۰/۱۵۳	۰/۱۲۸	۰/۰۸۲	۰/۱۲۲	۰/۰۲۸	Surp18
۰/۸۱۶	۰/۰۶۷	۰/۲۵۴	۰/۱۵۱	۰/۱۳۵	۰/۰۲۵	۰/۰۸۰	۰/۱۸۱	۰/۰۹۴	۰/۰۸۲	Suep19
۰/۹۵۰	۰/۱۹۱	۰/۲۴۳	۰/۲۶۰	۰/۲۶۸	۰/۰۷۵	۰/۱۹۵	۰/۱۵۰	۰/۱۶۸	۰/۱۰۸	Suep20

در آزمون بارهای عرضی باید بار عاملی سؤالات مربوط به هر متغیر آشکار بیشتر از بار عاملی مربوط به سؤالات متغیرهای پنهان در آن متغیر باشد تا مدل از برازش قابل قبولی برخوردار شود. بنابراین با توجه به نتایج آزمون بار عرضی در جدول (۹) نشان‌دهنده روایی واگرایی مناسب و برازش خوب مدل اندازه‌گیری است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف شناسایی راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها با تأکید بر دیدگاه‌های ذی‌نفعان داخلی و خارجی انجام گرفت. در مرحله نخست، پژوهشگران به منظور شناسایی راهبردهای مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها از روش کیفی بهره گرفتند و با تحلیل داده‌های کیفی، طی سه مرحله کدگذاری، طرح مدل پارادایمی پژوهش به دست آمد. نتایج پژوهش نشان داد از مهم‌ترین عواملی که می‌تواند بر شکل‌گیری مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها تأثیرگذار باشد می‌توان به استقلال، مشارکت و تعامل، مهارت‌ها و توانمندی‌های ذی‌نفعان داخلی، مدیریت منابع انسانی، آموزش و تعهد، پژوهش، برنامه‌ریزی، زیست - اجتماعی و اقتصادی دانشگاه اشاره کرد. نتایج پژوهش با اهداف دانشگاه‌های اندونزی، فیلیپین، چیانگ مای،

دانشکده پزشکی کالگری، هنگ کنگ و استرالیا هم‌راستا است. مبانی نظری و پیشینه پژوهشی نیز نشان داده است که اهداف دانشگاه‌ها برای ایجاد مشارکت اجتماعی باید تغییر کند و برای شکل‌گیری مشارکت اجتماعی، سیاست‌ها و راهبردهای جدیدتری اتخاذ شود. پژوهش حاضر نیز به این نتایج دست یافت. پژوهش حاضر از جمله راهبردهای مهم ایجاد مشارکت اجتماعی دانشگاه‌ها را استقلال دانشگاهی ذکر می‌کند، سیاست استقلال دانشگاهی ایجاد می‌کنند که ساختار سازمانی دانشگاه برای مشارکت با جامعه باید غیرمتمرکز و دارای اختیارات تام، استقلال و آزادی علمی و عدم تصدی‌گری دولتی باشد، چراکه با استقلال نظر دانشگاه می‌توان تصمیمات بهتری برای حل مسائل جامعه انجام داد. از دیگر نتایج پژوهش می‌توان به بحث تعامل و مشارکت دانشگاهی اشاره کرد. سیاست تعامل دانشگاهی ایجاد می‌کند که دانشگاه با ذی‌نفعان بیرونی خود مشارکت مستمر، پویا، اعتمادساز، متقابل و سازنده داشته باشد، به‌عبارت‌دیگر، بر اساس نظرات مصاحبه‌شوندگان، دانشگاه و جامعه باید باهم در ارتباط باشند. برای اینکه این ارتباط پایدار و مفید باشد، دانشگاه در جامعه کارگاه‌های آموزشی برگزار کند و از سازمان‌های محلی بخواهد تا در این کارگاه‌ها شرکت کنند و در انجام کارهای پژوهشی به صنعت و جامعه کمک کنند و باهم همکاری علمی و پژوهشی داشته باشند. هراندازه این ارتباط قوی‌تر باشد، دانشگاه‌ها بیشتر به نیازهای محلی پی می‌برند و برای رفع آن‌ها تلاش خواهند کرد.

سیاست مربوط به ذی‌نفعان دانشگاهی از دیگر یافته‌های پژوهش حاضر بود. این سیاست ایجاد می‌کند که دانشگاه باید مجموعه هیئت‌علمی و کادر آموزشی خود را تقویت کند تا بتوانند توانایی و مهارت‌های لازم را برای مقابله با مسائل جامعه داشته باشند و برای رفع آن‌ها بکوشند، همچنین مسائل مربوط به محیط‌زیست را در بین کارکنان دانشگاه آموزش دهند.

از دیگر نتایج پژوهش می‌توان به سیاست مدیریت منابع انسانی دانشگاه اشاره کرد، این نوع سیاست ایجاد می‌کند که دانشگاه باید تعادلی بین کار و زندگی برای کارکنان و استادان خود ایجاد کند و کارگروهی و تیمی را در بین آن‌ها رواج دهد تا آن‌ها بتوانند با انگیزه لازم با جامعه محلی خود مشارکت گروهی داشته باشند. یافته دیگر این پژوهش سیاست آموزشی دانشگاهی است. این سیاست ایجاد می‌کند که برنامه‌های آموزشی دانشگاه باید حساسیت لازم به‌منظور حفظ محیط‌زیست، آموزش ارزش‌های انسانی و اجتماعی، تدوین خط‌مشی‌های زیست‌محیطی و

اخلاق حرفه‌ای را داشته باشند. شناسایی سیاست تعهد دانشگاهی از دیگر یافته‌های این پژوهش بود که به تعهد دانشگاه نسبت به مسائل و مشکلات جامعه، آگاهی و اطلاع‌رسانی به موقع به مردم، اجرای مأموریت‌ها و رسالت‌ها، مسئولیت‌پذیر بودن، نهادینه کردن مشارکت محلی، دنبال کردن قوانین مدنی، حمایت از مؤسسات مدنی و آموزشی، مسئولیت‌های اخلاقی و بشردوستانه اشاره دارد.

یافته دیگر پژوهش مربوط به سیاست پژوهشی و برنامه‌ریزی دانشگاه است. سیاست پژوهشی، ایجاب می‌کند که پژوهش‌های دانشگاه باید به سمت حل مشکلات و رفع نیازهای واقعی جامعه با توجه به آمایش سرزمین باشد و نیازهای بومی و پتانسیل‌های معدنی استان را شناسایی و مورد مطالعه قرار دهند. سیاست برنامه‌ریزی دانشگاه ایجاب می‌کند که دانشگاه سمنان باید انجمن‌ها، مراکز رشد و شرکت‌های زایشی را در مسیر رفع مشکلات اجتماعی، زیست‌محیطی و نیازهای جامعه گسترش دهد و توازنی بین جمعیت دانشجویی و نیاز استان برقرار کند و بر موضوع اشتغال فارغ‌التحصیلان متمرکز شود و شکاف بین نیاز جامعه و سیاست‌های دانشگاه را کاهش دهد.

سیاست زیست اجتماعی و اقتصادی دانشگاه از دیگر نتایج پژوهش حاضر بود. دانشگاه بر آن است که شهروندان از مشکلات اجتماعی و زیست‌محیطی آگاه شوند و آموزش‌های لازم را در زمینه آلودگی هوا، شوری خاک، تأمین آب شرب، اصلاح الگوهای کشت، مکانیزاسیون کشاورزی، مدیریت پسماندها و زباله‌ها به شهروندان ارائه دهد. دانشگاه وقتی با ارزش و مهم است که تأثیری بر رفاه اجتماعی داشته باشد؛ در تحول اجتماعی، مشارکت داشته باشد، سهمی در توسعه و رفاه بشر در پایداری زیست‌بوم داشته باشد و نقش خود را در پاسخگویی به نیازهای جامعه انجام دهد. دانشگاهی که نتواند نیازهای جامعه را در برنامه درسی، علم‌آموزی، پژوهش‌ها، پایان‌نامه‌ها دکتری، در کلاس و درس خود متعادلانه بفهمد و نتواند از طریق علم‌ورزی، آن‌ها را پی‌جویی کند، فلسفه وجودی او مخدوش می‌شود. بنابراین دانشگاه باید بتواند دانشی تولید کند که معتبر باشد، بتوان با آن تعمیم‌های تا حد امکان عینی از عالم و آدم داشت. بتوان دست به تبیین‌های جهان‌روا زد و یا اکتشاف و ژرفانگری‌های کیفی معتبری انجام داد. همچنین دانشگاه باید کارآفرینی را در بین دانشجویان و اعضای هیئت‌علمی ترویج دهد و

از طریق حلقه‌های نوآوری و تجاری‌سازی دانش منابع اقتصادی برای دانشگاه جذب کند و به توسعه زیرساخت‌های اقتصادی استان در حوزه‌های مختلف گردشگری، کشاورزی، صنعت و معدن بپردازد.

پیشنهادها

با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود:

۱. دانشگاه‌ها آزادی علمی داشته باشند و اختیارات تام به دانشگاه‌ها داده شود تا بتوانند بر اساس نیازهای جامعه محلی، تصمیم‌گیری کنند.
۲. دانشگاه‌ها با سازمان‌های محلی و سازمان‌های مردم‌نهاد و سازمان‌های غیردولتی و مدنی همکاری مشترک داشته باشند.
۳. برنامه‌های آموزشی دانشگاه در زمینه حفاظت از محیط‌زیست باشد؛ ارزش‌های انسانی و اجتماعی آموزش داده شود؛ خدمات آموزشی به شهروندان محلی ارائه شود و محتوای آموزشی بر اساس نیاز جامعه محلی بازنگری شود.
۴. دانشگاه‌ها نسبت به مسائل و مشکلات جامعه تعهد داشته باشند و حسن اعتماد را در بین شهروندان به وجود آورند.
۵. آموزش، پژوهش و فناوری دانشگاه با توجه به آمایش سرزمین، به سمت حل مشکلات و رفع نیازهای واقعی استان تغییر مسیر دهد.

منابع

- Breznitz, S. M., & Feldman, M. P. (2012). The engaged university. *The Journal of Technology Transfer*, 37 (2012), 139 - 157. doi:10.1007/s10961-010-9183-6
- Charmaz, K. (2010). *Constructing Grounded Theory: A practical guide through qualitative analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Coetzee, H., & Nell, W. (2018). Measuring impact and contributions of South African universities in communities: The case of the North-West University. *Development Southern Africa*, 35 (1), 1 - 17. doi:10.1080/0376835X.2018.1475218.
- Gómez, L. M., Alvarado, Y., & Pujols, A. (2018). Implementing University Social Responsibility in the Caribbean: Perspectives of Internal Stakeholders. *Revista Digital de Investigación en Domenica Universitario*, 12 (1), 101-120. <http://dx.doi.org/10.19083/ridu.12.714>.
- Gunasekara, C. (2006). The generative and developmental roles of universities in regional innovation systems. *Science and Public Policy*, 33 (2), 137 - 150. doi:10.3152/147154306781779118.

- Hair, J.F., Hult, T.M., Ringle, C.M., & Sarsted, M. (2014). *A Primer on Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM)*. California: SAGE Publications.
- Hernandez, M. I. S., & Mainardes, E. W. (2016). University social responsibility: a student base analysis in Brazil. *International Review on Public and Nonprofit Marketing*, 13 (2), 151 - 169. doi:10.1007/s12208-016-0158-7
- James, R. Cook & Maury., N. (2016). Community engagement: Universities' roles in building communities and strengthening democracy, *Community Development*, 47:5, 718-731, DOI: 10.1080/15575330.2016.1226912.
- Lukovics, M., & zuti, B. (2017). Fourth Generation Universities and Regional Development academia.edu 9: *Paper 14148905*. (2017), San Francisco, California.
- Magner, N., Welker, R. B., & Campbell, T. L. (1996). Testing a Model of Cognitive Budgetary Participation Processes in a Latent Variable Structural Equations Framework. *Accounting and Business Research*, 27 (1), 41 -50. doi: 10.1080/00014788.1996.9729530.
- Nowotny, H., Scott, P., & Gibbons, M. (2001). Re-Thinking Science: Knowledge and the Public in An Age of Uncertainty. *Contemporary Sociology*, 32 (2), 225 - 230 doi:10.2307/3089636.
- Pawlowski, K. (2009). The Fourth Generation University as a Creator of the Local and Regional. Development. *Higher Education in Europe* 34 (1).51-64.
- Petty, N. J., Thomson, O. P., & Stew, G. (2012). Ready for a paradigm shift? Part 2: Introducing qualitative research methodologies and methods. *Manual Therapy*, 17 (5), 378 - 384. doi:10.1016/j.math.2012.03.004
- Pogodaeva, T., Zhaparova, D. & Efremova., I. (2015). Changing Role of the University in Innovation Development: New Challenges for Russian Regions. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 214 (2015) 359 – 367.
- Shiel, C., Filho, W. L., Paco, A. d., & Brandli, L. (2016). Evaluating the engagement of universities in capacity building for sustainable development in local communities. *Evaluation and Program Planning*, 54 (2016), 123 - 134. doi:10.1016/j.evalprogplan.2015.07.006
- Singh, S. (2016). Integrating Social Responsibility of University and Corporate Sector for Inclusive Growth in India. *Higher Education for the Future*, 3 (2), 183 - 196. doi:10.1177/2347631116648436
- Snellman, C. L. (2015). University in Knowledge Society: Role and Challenges. *Journal of System and Management Sciences*, 5 (4), 84-113.
- Stats, S. A. (2013). Millennium development goals: Country Report 2013. http://www.statssa.gov.za/wp-content/uploads/2013/10/MDG_October-2013.pdf Accessed 9 June 2016.
- Symaco, L. P., & Tee, M. (2019). Social responsibility and engagement in higher education: Case of the ASEAN. *International Journal of Educational Development*, 66 (2019), 184 - 192. doi:10.1016/j.ijedudev.2018.10.001
- Vallaeyes, F., Cruz, C. D. I., & Sasia, P. M. (2009). *Manual de Responsabilidad Social Universitaria* (R. Cruz Ed. 1 ed.). México: Banco Interamericano de Desarrollo.